Markkinaoikeus

Päivämäärä	Diaarinumero
6.10.2016	H 00385/16

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Lausunto esityksestä laiksi tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista ym. ja sen 65–66 §:stä

Lausuntopyyntö 27.9.2016

Kuuleminen 6.10.2016 klo 10.15

Aluksi

Hallituksen esitys perustuu yhteishallinnointidirektiivin (2014/26/EU) implementointiin ja ehdotukset ovat direktiivin edellyttämässä laajuudessa välttämättömiä ja kannatettavia.

Säännösten tarkoitus ei käy selvästi ilmi laista

Ensimmäisen lakiehdotuksen 65 §:ssä on tarkoitettu säätää kielletyistä sopimusehdoista ja menettelystä sekä kohtuullisuuden arviointiperusteista ja 66 §:ssä tyyppikohtuuttomien ehtojen ja menettelyjen saattamisesta markkinaoikeuden ratkaistavaksi markkinaoikeudellisena kielto-asiana. Säännöksiä voitaisiin tosin soveltaa myös markkinaoikeudessa käsiteltävässä riita-asiassa.

Esityksessä on 65 §:n osalta muun ohella todettu (s. 89), että 65 §:ssä mainittuja perusteita voidaan soveltaa myös markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvassa riita-asiassa ja 66 §:n osalta (s. 90), että markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluisi myös kahdenvälisessä sopimussuhteessa kohtuuttomien ehtojen ja menettelyjen kieltäminen ja että tämä olisi markkinaoikeuden arvioitava teollis- ja tekijänoikeudellinen riita-asia. Esityksen 67 §:n mukaisesti 11 lukuun, johon myös 65 ja 66 § kuuluvat, perustuvat riita-asiat käsitellään markkinaoikeudessa. Lisäksi oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 6 §:n 2 momentin 4 kohdaksi on esitetty lisättävän täsmennys tai rajaus, että markkinaoikeudellisena asiana käsitellään 66 §:ssä tarkoitetun kiellon määräämistä koskevat asiat, joissa vaaditaan sopimusehdon tai menettelyn kieltämistä tyyppikohtuuttomana. Myös tämä viittaa siihen, että 66 §:ää voitaisiin soveltaa myös muutoin kuin markkinaoikeudellisen asian käsittelyn yhteydessä.

Säännösten soveltamisalan ymmärtäminen ja erilaisten oikeussuojakeinojen yksiselitteisyys edellyttävät säännösten

Markkinaoikeus
Radanrakentajantie 5
00520 Helsinki

Puh. 029 56 43300
Sähköposti markkinaoikeus@oikeus.fi

täsmentämistä tai vähintään asian selkeyttämistä perusteluteksteissä. Erityistuomioistuimena markkinaoikeuden toimivallasta on säädettävä lailla. Jäljempänä esitetyissä perusteluissa pyritään esittämään myös tätä koskevat tarkennukset.

Sopimusehdon kohtuuttomuuden arviointi ei kuulu markkinaoikeuteen

Edellä todetusti ja 1. lakiehdotuksen 67 §:n mukaan muun ohella 11 luvun eli erityisesti 65 §:n mukaiset riita-asiat käsitellään markkinaoikeudessa. Markkinaoikeus esittää ja valiokunta voisi lausunnossaan todeta asiasta esimerkiksi seuraavaa.

Markkinaoikeusuudistuksessa (HE 124/2012 vp) immateriaalioikeudellisten asioiden osalta on tehty nimenomainen linjanveto siinä, että puhtaasti sopimusoikeudelliset riidat eivät kuulu markkinaoikeuden toimivaltaan. Yksittäisten sopimusehtojen ja menettelyiden kohtuullisuuden arviointi markkinaoikeudessa olisi perustavanlaatuisessa ristiriidassa tämän periaatteen kanssa. Sopimusriitojen käsittely markkinaoikeudessa ei myöskään olisi tarkoituksenmukaista tai kattavaa, koska sopimukset usein sisältävät muuhun menettelyyn osoittavan oikeuspaikkalausekkeen.

Pykälä- ja perusteluehdotus

Säännöksiä tulisi selkeyttää ja tarkentaa esimerkiksi seuraavasti:

1. lakiehdotus:

65 § *Kielletyt sopimusehdot ja menettelyt*

Yhteishallinnointiorganisaatio ei saa soveltaa sopimusehtoa eikä menetellä tavalla, joka on 35 §:n vastainen.

Yhteishallinnointiorganisaatio ei saa soveltaa sopimusehtoa eikä menetellä tavalla, joka on toisena sopijapuolena olevien yhteishallinnointiorganisaation jäsenten, yhteishallinnointiorganisaation edustamien oikeudenhaltijoiden, käyttäjien tai toisten yhteishallinnointiorganisaatioiden kannalta kohtuuton. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon toisen sopijapuolen heikommasta asemasta johtuva suojan tarve ja muut asiaan vaikuttavat seikat.

66 § ***Tyyppikohtuuttomuutta koskevan kiellon määrääminen markkinaoikeudessa***

Markkinaoikeus voi kieltää yhteishallinnointiorganisaatiota soveltamassa 65 **§:n 2 momentissa** kiellettyä sopimusehtoa tai menettelyä. Kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se ole erityisestä syystä tarpeetonta.

(2 mom. kuten HE)

67 § *Oikeuspaikka **riita-asiassa***

Edellä 2, 7 **ja 9** lukuun perustuvat riita-asiat käsitellään markkinaoikeudessa.

Edellä 3–6, 8 **sekä 10–11** lukuun perustuvat riita-asiat käsitellään käräjäoikeudessa.

2. lakiehdotuksen 1 luvun 6 §:n 2 momentin 4 kohtaan lisättäisiin vain ensimmäinen lause:

4) tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 66 §:ssä tarkoitetun kiellon määräämistä koskevat asiat**.**

Perusteluina valiokunta voisi todeta esimerkiksi seuraavaa.

65 §:ää tulisi selkeyttää käräjäoikeuden ja markkinaoikeuden toimivallan ja käsittelytapojen jaon perusteella siten, että käräjäoikeudessa käsiteltävät riita-asiat esitettäisiin 1 momentissa ja markkinaoikeudessa markkinaoikeudellisena asiana käsiteltävät asiat 2 momentissa. Tällä muutoksella 66 §:n viittausta voitaisiin tarkentaa koskemaan vain mainitussa 2 momentissa koskevia tapauksia. Tällöin myös oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettuun lakiin esitetty täsmennys, jossa markkinaoikeudellisten asioiden 66 §:ään perustuva toimivalta rajattiin 2 momentissa tarkoitettuihin asioihin, voitaisiin poistaa.

66 § koskisi ainoastaan tyypillisesti kohtuuttomien sopimusehtojen ja menettelyjen kieltämistä markkinaoikeudellisena asiana. Säännöstä ei sovellettaisi riita-asiassa. Tältä osin otsikkoa voisi selkeyttää. Käräjäoikeus voisi yleistoimivaltansa perusteella arvioida 65 §:n 1 momentin vastaista menettelyä ja määrätä asiaa koskevia kieltoja.

67 §:ää muutettaisiin siten, että 11 lukuun eli varsinkin 65 §:ään perustuvat lähinnä sopimusoikeudelliset riita-asiat käsiteltäisiin käräjäoikeudessa. Myös mahdollisella oikeuspaikkasopimuksella voi olla vaikutusta erimielisyyksien ratkaisutapaan. Riita-asioita voisi olla monenlaisia eikä niitä ja niiden seuraamuksia lueteltaisi tässä laissa. Vaatimus voisi perustua esimerkiksi varallisuusoikeudellisista oikeustoimista annetun lain 36 §:ään ja tämän lain 65 §:n 1 momenttiin ja 35 §:stä ilmeneviin seikkoihin. Pykälän otsikkoa täsmennettäisiin selkeyden vuoksi siten, että oikeuspaikkasäännökset koskisivat vain riita-asioita.

Pekka Savola
Markkinaoikeustuomari